

Датум на поднесување	24.02.2020
----------------------	------------

Наслов на проектот	Перцепција на слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на Република С. Македонија
Клучни зборови	Медиуми, слобода на изразување, цензура

ПРВ ДЕЛ 1:

Апстракт (максимум 250 зборови)

Слободата на изразување е фундаментално право на човекот гарантирано со повеќе правни инструменти на ООН, Советот на Европа, ЕУ и други меѓународни организации.

Република С. Македонија како држава членка на ООН, Советот на Европа и на други меѓународни организации го има имплементирано правото на слобода на изразување во Уставот на државата и Законите.

Слободата на изразување е огледало на демократијата во една држава и зависно од тоа колку се почитува ова право, така е вреднувана и демократијата во тоа општество. Медиумите и новинарите вршејќи си ги секојдневните професионални обврски се соочуваат со разни притисоци од одделни центри на моќ кои го ограничуваат остварувањето на нивното право на слободата на изразување.

Во овој Научно-истражувачки проект ќе ја истражime перцепцијата на медиумските работници за слободата на изразување, како и причините кои влијаат во ограничувањето на ова право. Така, преку ова истражување ќе дојдеме до конкретни сознанија за перцепцијата на степенот на цензура и автоцензура на медиумските работници во медиумите во Источниот регион на Република С. Македонија.

Основно истражувачко прашање на кое треба да одговориме во истражувањето е **"Каква е перцепцијата на медиумските работници за степенот на слободата на изразување во Источниот плански регион на Република С. Македонија?"**

Abstract (max 250 words)

Freedom of expression is a fundamental human right guaranteed by several UN legal instruments, the Council of Europe, the EU and other international organizations.

Republic of Macedonia as a member state of the UN, the Council of Europe and other international organizations has implemented the right to freedom of expression in the Constitution of the State and the Laws. Freedom of expression is a mirror of democracy in a state, and depending on how much this right is respected, so is democracy in that society. The media and journalists in their daily professional duties face various pressures from certain centers of power that limit the exercise of their right to freedom of expression.

In this Research project we will explore the perception of media workers about freedom of expression, as well as the reasons that influence the restriction of this right. Thus, through this research we will come to concrete findings about the perception of the degree of censorship and self-censorship of media workers in the media in the Eastern region of the Republic of N. Macedonia.

The basic research question to be answered in the research is "**What is the perception of media workers about the degree of freedom of expression in the East Planning Region of the Republic of Macedonia?**"

Детален опис на проектот:

Вовед

Слободата на медиумите е универзален проблем што ја засега меѓународната заедница. Слободата на изразување како фундаментално право на човекот е предмет на ограничување во сите држави во светот, дури и во земјите каде што развојот на демократијата е на повисоко ниво. Медиумите како креатори на јавното мислење претставуваат инструмент на контрола на власта. Имајќи ја во предвид ваквата моќ на медиумите, власта секогаш на суптилен начин се обидува да ги стави под сопствена контрола. До кој степен ќе се контролираат медиумите и че се ограничува слободата на изразување зависни од повеќе фактори. Сепак, еден од најважните е способноста и волјата на медиумските работници (новинарите) да го сочуваат својот интегритет во однос на политичката власт.

Слободата на изразување, односно слободата на медиумите е основен индикатор за демократскиот развој на едно општество. Во светски рамки постојат неколку меѓународни организации кои имаат мисија и се фокусирани на континуирано следење на остварувањето на правото на слободата на медиумите и слободата на изразување во сите држави во светот. Преку следењето на примената на соодветни критериуми тие вршат рангирање на државите во светски рамки за остварување на наведеното право. Истовремено следењето на остварувањето на слободата на медиумите во државите претставува своевидна меѓународна контрола. Најпознати такви меѓународни НВО се: Репортери без граници, Куќа на слободата (*Freedom Haus*) и УНЕСКО.

Меѓународната невладина организација “Репортери без граница“, од 2002 година континуирано го следи остварувањето на слободата на медиуми на глобално ниво и притоа врши рангирање на индексот на слободата на медиумите по држави. Зависно од степенот на остварување на оваа слобода, организацијата “Репортери без граници“, државите ги класифицирале во пет категории и тоа:

- држави со добра ситуација;
- држави со задоволувачка ситуација
- држави со воочливи проблеми
- држави со тешка ситуација
- држави со многу тешка ситуација.

Според извештаите на наведените меѓународни организации индексот на слободата на медиумите во Република Македонија е на ниско ниво, со тенденција на подобрување.

Во 2009 година Р. С. Македонија беше рангирана на 34 место и беше лидер во регионот, во 2016 година падна на 122 место, а во 2019 година беше

рангирана на 109 место. Според добрите познавачи на состојбите во македонското новинарство, кај голем дел од новинарската јавност постои оптимизам дека рангирање на индексот на слобода на медиуми во нашата држава ќе се подобри, особено по промената на политиката во 2016 година.

Без разика на тоа според која методологија се рангираат државите во однос на остварувањето на слободата на медиуми, рангирање на Република С. Македонија е релевантен индикатор дека слободата на медиумите во иднина треба значително да се подобри. Експертите оценуваат дека со одредени корекции на медиумската регулатива кој е донесен по широка дебата на сите заинтересирани страни и со партиципирање на новинарските асоцијации (ЗНМ, МАН и др.) го овозможува тоа и наскоро можеме да очекуваме дека сите наредни извештаи за слободата на изразување за Македонија ќе бидат позитивни и оптимистички и дека новинарската професија ќе си го добие вистинското место во општеството. Слободата на изразување ја става оваа фела на пиедесталот на браникот на демократијата, а воедно е и вистински акцелератор на демократските процеси во секое општество.

Резултатите од нашето истражување за перцепцијата на слободата на изразување во Источниот регион на државата ќе покажат одредени индикации во која насока се движи слободата на медиумите и слободата на изразување во Р. С. Македонија во последните 4-5 години.

Предложени истражувања

а) Предмет на истражување

Предмет на нашето истражување е да се утврди перцепцијата на медиумските работници за слободата на изразување во медиумите кои функционираат во Источниот (плански) регион на државата. Најпрво во нашето истражување ќе ги собереме податоците за:

- 1) бројот и видовите на медиумите по општини и на ниво на Регион (печатени, електронски: радија, телевизии)
- 2) ниво на кое функционираат (локално, регионално и национално ниво).
- 3) број на вработени во медиумите
- 4) образовна структура

б) Цели на истражувањето

Нашето истражување има две цели: *теоретска и практична цел*. Теоретската цел ќе ја анализира перцепцијата на медиумските работници на слободата на изразување во Источниот регион на Р.С. Македонија, од една страна, како и идентификување на влијанието на одредени фактори врз слободата на изразување (материјалниот статус на медиумските работници, степенот на образование, работно-правниот статус, заштитата на правата од работен однос, политички влијанија) и др.

Исто така, истражувањето ќе ја збогати и научната мисла од областа на медиумите и слободата на изразување, а воедно можат да помогнат во поставување на повисоки научни цели за понатамошни анализи и нови истражувачки аспекти и димензии на предметната проблематика.

Практичната цел на истражувањето може да се согледа пред се од прагматичен аспект, бидејќи податоците коишто ќе ги добиеме можат да помогнат за определување на степенот на перцепција на медиумските работници за

слободата на изразување во медиумите кои функционираат во Источниот регион. Резултатите од истражувањето ќе послужат за креирање на нови подобри и пофункционални решенија, преку дефинирање на нови стратегии и развојни политики во државата во однос на слободата на медиумите и слободата на изразувањето.

в) Методолошки приод

За потребите на нашето истражување ќе бидат користени следните истражувачки методи: анализа, синтеза, дескриптивниот метод, статистичкиот и др. методи. Исто така, за потребите на нашето истражување ќе биде креиран анкетен прашалник прилагодени за потребите на истражувањето. Анкетата ќе биде спроведена во сите градови во Источниот регион на Р.С. Македонија каде што има медиуми, без разлика на регионот што го покриваат.

За потребите на истражувањето ќе биде спроведено истражување во сите урбани центри во Источниот Регион при што ќе бидат анкетирани вработените новинари и други медиумски работници во медиумите, на директен начин преку анкетирање од страна на анкетари и преку телефон. Притоа, ќе се води грижа во структурата на примерокот да биде подеднакво застапена половата структура, возрасната структура.

Хипотетска рамка на истражувањето **Општа хипотеза**

Во истражувањето се поаѓа од општата претпоставка дека врз перцепцијата на медиумските работници на слободата на медиумите влијаат повеќе фактори кои меѓусебно се преплетуваат.

Така, во нашето истражување поаѓаме од претпоставката дека врз перцепцијата на медиумските работници на слободата на медиумите влијаат социо-економската положба на медиумските работници. Несомнено, мошне важен фактор којшто влијае на перцепцијата на медиумските работници врз слободата на изразување секако е и образовниот статус на самите новинари. Важен фактор којшто има соодветно влијае врз перцепцијата на медиумските работници за слободата на изразување е правната регулатива со која се регулираат општествените односи во медиумската сфера во Република С. Македонија. Самата анализа на одговорите за правната регулатива ќе утврди дали и колку таа влијае врз слободата на изразување. Исто така, во нашето истражување ќе утврдиме дали и колку влијае ефикасноста на институциите кои имаат надлежност во работата на медиумите, како и политиките што тие ги креираат и имплементираат во оваа сфера.

Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае и работно-правниот статус на вработените во медиумите, како и уредувачката политика, сопствениците на медиумите, бизнис интересите (на локално, регионално и национално ниво), политиката на сите нивоа, професионалното организирање и здружување, односно саморегулаторните тела во државата, функционирањето на институциите кои имаат надлежност во оваа сфера и меѓународната контрола.

Посебни хипотези

1. Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае нивниот **материјален статус**;
2. Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае нивниот образовен статус;
3. Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае работно-правниот статус;
4. Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае уредувачката политика;
5. Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае сопственикот на медиумите;
6. Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае бизнис интересите (на локално, регионално и национално ниво);
7. Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае политиката на сите нивоа;
8. Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае правната регулатива;
9. Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае професионалното организирање и саморегулаторните тела;
10. Врз слободата на изразување на медиумските работници во Источниот регион на РСМ влијае функционирањето на институциите кои имаат надлежност во оваа сфера
11. Врз слободата на изразување влијае на медиумските работници во Источниот регион влијае контролата на меѓународните организации (Freedom Naus, Репортери без граници и др.)

Презентирање и објавување на резултатите

Во оваа фаза предвидено е да се реализираат следните активности:

- а) учество на млади истражувачи во научната работа при што тие ќе бидат обучени да ги користат инструменталните техники предвидени за реализирање на активностите од овој проект. Тие ќе бидат обучени да ги анализираат резултатите и да размислуваат и дискутираат за резултатите. Тоа ќе овозможи проширување на знаењата и искуствата во однос на слободата на изразување и примената на медиумската регулатива во Источниот регион на Р. С.Македонија, стекнување способност за планирање на идни научни активности;
- б) Пишување и објавување на научни трудови во интернационални списанија со фактор на влијание.
- в) Презентирање на добиените резултати на домашни и меѓународни научни конференции.
- г) Соработка со медиумите со цел практична примена на резултатите добиени од ова истражување.

д) Истражувачки план со временска рамка

Истражувањата ќе бидат спроведени во медиумите и општините на Источниот регион на Р. С.Македонија.

Истражувачката работа и активностите на проектот ќе се спроведат во периодот март 2020-декември 2020 година:

Период 1: Временска рамка од 01.03.2020-31.12.2020 година.

1) Почетни активности: состанок со сите учесници на проектот и договор за понатамошни активности.

(2) Изработка на истражувачки инструмент (Анкетен прашалник) и структурирање на примерокот.

(3) Реализација на истражувањето - теренски истражувања во општините (Штип, Кочани, Пробиштип, Делчево, Пехчево и Берово), во кои се вклучени анкети со повеќе лица, сондажи, собирање информации и други податоци за слободата на изразување во Источниот регион на Р. С. Македонија.

Период 2. 01.06.-31.08.2020 година. Обработка и анализа на добиените податоци од Анкетниот прашалник.

Период 3. 01.09.-31.12.2020. година. Состанок со учесниците на проектот и дискусии за добиените резултати и подготвување на завршен извештај за активностите извршени во текот на годината, подготовка на научни трудови за презентирање на научни конференции.

Литература

1. Мајхошев. А, (2018), Медиумско право (учебник), Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Правен факултет;

2.Мајхошев, А., (2016), Медиумско право (Авторизирани предавања), Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Правен факултет;

3. Мајхошев, А., (2015), Новинарска етика (Рецензирана скрипта), Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Правен факултет;

4. Мајхошев, А. (2014), Новинарска етика (Практикум), Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Правен факултет;

ВТОР ДЕЛ

Истражувачки тим:

АНЕКС 1

Истражувачки тим

Главен истражувач	Вон. проф. д-р Андон Мајхошев
Истражувач	Доцент д-р Јорданка Галева
Истражувач	Д-р Искра Коровешовска
Сабина Трајкова	Студент на втор циклус на Комуникациски менаџмент при УГД
Иле Матеничарски	Студент IV година на Медиумски студии и ОЈ
Лаура Стојанова	Студентка на IV година на Медиумски студии и ОЈ
Ивана Митева	Студентка на III година на Медиумски студии и ОЈ
Симона Велкова	Студентка на III година на Медиумски студии и ОЈ
Ивона Ефремовска	Студентка на I година на Медиумски студии и ОЈ
Божидар Донеv	Студент на I година на Медиумски студии и ОЈ

ИСТРАЖУВАЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

Истражувачки капацитети/опрема

За извршување на задачите од проектот ќе биде изработен детален акционен план со назначување на лица и временска рамка за реализација на активностите. Во проектот ќе бидат вклучени двајца професори и седум студенти од Студиската програма-Медиумски студии и ОЈ на Правниот факултет при УГД.

Најголем дел од истражувањето ќе се одвива на терен, преку собирање на податоци, реализација на анкети.

Во делот на кабинетска работа, ќе се користи компјутер, скенер, печатар, како и телефонски и факс услуги. Финални продукти ќе бидат изработка на научно-истражувачки труд кој ќе биде претставен на национална или меѓународна конференција.

По изработката на стручен и научно-истражувачки труд, ќе следи јавна презентација на резултатите од истражувањето пред пошироката јавност, медиумските работници, студентите и професорите на Правниот факултет и пошироко. Во јавната презентација на резултатите од истражувањето ќе се користат ресурсите од Центарот за односи со јавноста при УГД.

Финансирање на проектот

За спроведување на наведениот Научно-истражувачкиот проект не се потребни финасиски средства и истиот ќе се реализира на волонтерска основа.